

Het huis Adrichem

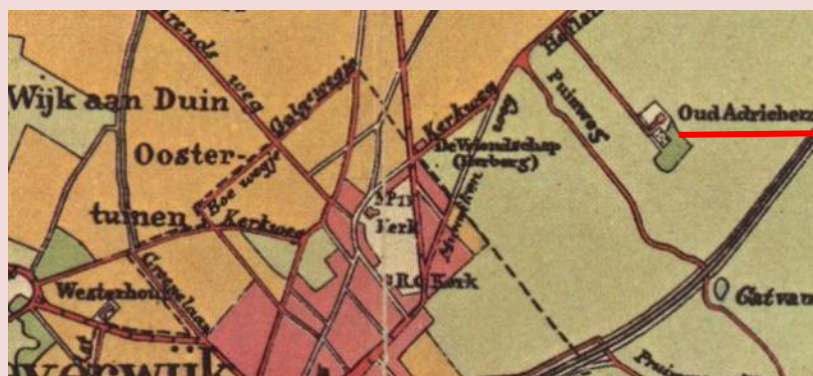
't Huis te Adrichem zoals het op de kaart van Brouwerius van Nidek uit 1728 te zien is, is gelegen in Wijk aan Duin aan de St. Aechtendyk enerzijds en de Hof Landerweg anderzijds. Het is een omvangrijk goed. De ingang van het geheel ligt via een lange oprijlaan aan de Hof Landerweg. Het huis is omgeven door een gracht en verschillende tuinen en boomgaarden. Uit een beschrijving van bezittingen uit 1808 weten we dat rondom het kasteel 'Capitaale Appelen, Peeren- en Karssen boomgaarden en een extra groote moes- en broeituin met een annanasse-bak, diverse persike, abricosen en druivenkassen, een menagerie, goudviskom en vijvers, Engelse plantsoenen met inlandsche en vreemde gewassen, graspartes en slingerlanen' gelegen waren. Tegenwoordig is van de tuinen niets meer van terug te vinden.

Kaart van Brouwerius van Nidek uit 1728

Op de kaart van Kuyper uit 1867 is het kasteel Adrichem alleen nog maar aangegeven als zijnde gesloopt en wel in 1810.

Op de kaart uit 1902 wordt Adrichem nog steeds vermeld. Je zou zelfs zeggen dat er nog steeds een huis staat dat de naam Adrichem waardig is.

Op de hedendaagse kaart zien we Adrichem ook nog steeds terug maar op de plaats van het kasteel liggen nu sportvelden en een camping welke dezelfde naam dragen als het kasteel van weleer

We weten nu de locatie van het kasteel maar we weten ook hoe het er in vroeger tijden heeft uitgezien. Er zijn verschillende afbeeldingen van gemaakt en bewaard gebleven.

Roelant Roghman 1646-1647

Hendrik de Leth 1728

Hendrik de Leth 1728 achterzijde

Cornelis Pronk 1753

Het kasteel Adrichem komt na 1399 niet voor in de grafelijke leenregisters aangezien het een eigen goed was geworden en geen leengoed meer was. Voor gegevens van na 1400 zijn we dus afhankelijk van testamenten en verkoopaktes. Van voor 1400 weten we dat op 26 november 1365 ene Willem zijn leengoed verkoopt aan ene Floris van Adrichem. Uit een toelichting op de overdracht door de graaf van Bloys (de heer van Beverwijk) weten we ook dat Willem en zijn vader Dirk van Valkenburg het leengoed al heel lang in erfpacht hadden. Willem zal dus Willem van Valkenburg hebben geheten, net als zijn vader Dirk van Valkenburg. Het goed wordt omschreven als 'die husinge, hofstede en lant daertoe behorende, gelegen in onsen (lees: van de graaf van Bloys) heerlijkheid van Beverwijk, in 't Vrijtgers'. Willem Dirckz. van Valkenburg schijnt in goede gunst te staan bij de graaf van Bloys, aangezien de erfpacht wordt omgezet in een onversterfelijk leen wat het voor Willem mogelijk maakt het leen te verkopen. We gebruiken hier met opzet het woord schijnt, aangezien de koper, heer Floris van Adrichem, baljuw en rentmeester van graaf

Jan van Bloys was. Floris had nu een geschikte woning om zijn ambtsbezigheden uit te oefenen. Het huis kon tevens dienen als verblijfplaats voor de graaf wanneer deze zijn noordelijke bezittingen bezocht. De graaf woonde namelijk niet in Beverwijk maar op zijn kasteel te Gouda. De graaf heeft hoogstwaarschijnlijk een adviserende en misschien wel een dwingende rol gespeeld in de verkoop van het huis.

Uit een bewaard gebleven rekening blijkt dat de graaf inderdaad verblijf had in het huis van Floris en wel bijna een gehele maand van 8 januari tot 1 februari 1376. Om het huis te verwarmen gedurende deze wintermaand bracht enen Vrederic Hannenz. er een wagen met turf heen. Een tweede bezoek van de graaf vond plaats in 1381/82. Heer Floris had toen haring ingeslagen om zijn gast te trakteren. Graaf Guy van Bloys, broer en opvolger van Jan van Bloys welke overleed in 1381, overnachtte op Adrichem in het jaar 1389 en wel in de nacht van 8 op 9 maart. Hij en zijn vrouw verbleven op het kasteel Heemstede en waren onderweg naar Egmond voor een bezoek aan de abt van het klooster aldaar. De graaf was blijkbaar gewoon te reizen met een groot gevolg. Men ging op weg met niet minder dan 37 wagens, welke "myn heren, die vrouwen, 't ghesinde, camer ghewant en alrehande provance voerden van Hemstede in den Wijc". Wegens hun zwaarlijvigheid reisden graaf Guy en zijn gemalin bovendien, zoals hun gewoonte was, ieder in een afzonderlijke wagen. In 1397 stierf Guy van Bloys zonder erfgenamen. Zijn bezittingen in Zeeland en Holland vervielen aan de graaf van Holland, op dat moment was dat hertog Albrecht van Beieren.

Floris van Adrichem is waarschijnlijk ook in 1397 overleden, aangezien zijn zoon, ook een Floris, op 16 februari 1398 uitstel van belening kreeg. Aangezien de belening binnen een jaar na overlijden moest worden gevraagd is dit een redelijke veronderstelling. Kasteel Adrichem werd in 1399 aan Floris van Adrichem in eigendom gegeven. Dit gebeurde op voorspraak van Sijmon van Zaenden, de schoonvader van Floris. Blijkbaar had deze nogal wat invloed op de hertog. Vanaf dat moment verdwijnt kasteel Adrichem uit het grafelijke leengoederenregister.

We weten uit de overdrachtsakte dat Floris baljuw was en bovendien rentmeester over een deel van de goederen van Bloys die nu in het bezit waren van de hertog. Uit gerechtelijke stukken blijkt bovendien dat Floris samen met zijn broer Claas vervolgd werd voor doodslag op ene Nanna Jansz. Op 20 februari 1402 krijgen hij en zijn broer Claas daarvoor vergiffenis. Het werd hem daarna niet nagedragen want op 16 december 1404 wordt hij beleend met de ambachtsheerlijkheden Akendam (tegenwoordig Schoten, Haarlem), Hofland (waarschijnlijk in Wijk aan Duin, Hoflanderweg?) en Liede (Haarlemmerliede). In 1415 werd de schoonvader van Floris, Sijmon van Zaenden, vermoord. Floris en zijn twee zonen traden op voor de nabestaanden.

De ambachtsheerlijkheden Akendam, Hofland en de Liede gaan op 18 mei 1413 over op Simon van Adrichem, na het overlijden van zijn beide ouders, zijn vader rond 1428 en zijn moeder rond 1413. Het kasteel Adrichem was eigendom, wat de reden is dat het niet in de akte wordt genoemd.

Van Simon van Adrichem en zijn vrouw Lijsbeth van Duvenvoorde zijn portretten gemaakt zodat wij ons een voorstelling kunnen maken hoe zij er uit hebben gezien. Op de achterzijde van het portret van Simon lezen wij 'Die edele Simon van Adrichem, die sterf anno 1482 begraven te Beverwijk'. Dit is echter niet helemaal juist want in 1487 werd Simon beleend met 12 pond rente van Beverwijk. Hij is dus later gestorven dan de vermelding op het portret. Het volgende jaar verkreeg zijn zoon Arend het recht op de rente. Simon moet dus rond 1487/88 zijn overleden en niet in 1482. Het portret van Simon hangt in het Galleria Rizzi in Sestri Levante, een plaatsje in de provincie Genua, Italië.

Het portret van Lijsbeth van Duvenvoorde hangt in het Rijksmuseum te Amsterdam. Op dit portret staat als opschrift: 'afbeeltsel van juffr. Lijsbeth van Duvoorde heer Dircksdochter. Sij troude den 19 Meert 1430 aan Sijmon van Adrichem, ridder, heer Floriszoon, en sterf op ons Heeren Hemelvaertsavond anno 1472, en is begraven in in 't Reguliersconvent voor het H. Cruijsautae dat hij hadde doen maken'. In haar hand houdt zij een band met een spreuk: 'i verdriet lange te hopen. Wie is hi die sijn hert houdt open?' of in hedendaags Nederlands: 'Ik heb lang gesmacht; wie is het die zijn hart voor mij zal openen?' Het antwoord is Simon (van Adrichem), wiens naam met een S begint, uitgebeeld in de S-vorm van de banderol. Een banderol is een langwerpige band met een opschrift. Vooral in de Middeleeuwen werden banderols afgebeeld op schilderijen en andere kunstwerken. Links boven is haar

familiewapen te zien, met ernaast het wapen van haar verloofde. Het is één van de oudste portretten in de Hollandse schilderkunst, gemaakt omstreeks 1430. Er bestond ook een tegenhanger van het portret. Dit schilderij, een portret van de jonge Simon, die ook zo'n banderol droeg, is helaas sinds het begin van de vorige eeuw niet meer gesignaleerd. Op zijn banderol (in de vorm van een L) zou dan hebben gestaan 'Mi bange seret, wi is hi die met minne eeret?' in de vertaling: 'Mijn angst doet pijn; Wie wil mij met liefde eren?'

Het echtpaar kreeg drie zonen. Floris, ook baljuw en eigenaar van het kasteel stierf kinderloos in 1500. De tweede zoon, Nicolaes, werd abt van Egmond.

De derde zoon, Arend, verkreeg Adrichem na de dood van zijn broer Floris. Arend overleed in 1504. Zijn weduwe Agatha Suijs, is tot haar dood in 1538 Adrichem blijven bewonen.

Arend werd opgevolgd door zijn oudste zoon, Simon van Adrichem maar deze moet niet zo heel lang daarna overleden zijn, want op 20 maart 1507 neemt zijn jongere broer Pieter van Adrichem zijn plaats als leenman in. Deze was toen nog minderjarig, zodat hij de leeneed niet zelf mocht afleggen. Dat deed hij pas op 5 februari 1517. In 1526 trouwde hij met jvr. Adriana Ramp, maar uit dit huwelijk kwamen geen kinderen voort. Hiermee stierf de mannelijke lijn van de familie Adrichem uit.

Toen Pieter overleed was zijn zuster jvr. Willemijn zijn erfgename. Zij was getrouwd met mr. Lieven Anthonis Blockxen van Burgh. Deze liet het kasteel herbouwen na een verwoesting op de oude fundamenten. Van deze verwoesting is verder niets bekend maar een inval van de Friezen zou hieraan ten grondslag liggen. De beide echtgenoten overleden in Zierikzee in het najaar van 1556. Adrichem werd eigendom van hun zoon Anthonis van Burgh. Volgens Hadrianus Junius liet Anthonis er ca. 1556 een muur omheen bouwen. Zelf woonde hij echter in Amsterdam. Na Anthonis erfde zijn zoon, Cornelis Anthonisz. van Burgh, het kasteel. Hij stierf op Adrichem in 1618. Zijn zoon Anthonis Cornelisz. van Burgh heeft het kasteel daarna 30 jaar lang bezeten. Hij bewoonde het samen met zijn zusters Maria en Cornelia.

Hij trouwde met de 'meid van zijn zuster', een zekere Aechte van Hillegom. Hun zoon François van Burgh erfde Adrichem maar woonde meestal in Utrecht. François was driftig van aard en stierf door een messteek in 1653 tijdens een vechtpartij welke hij zelf was begonnen. Opvolger was zijn enige zoon Cornelis van Burgh die in 1664 te Utrecht trouwde met Cecilia Dierhout. Na de dood van haar man verkocht Cecilia het huis in 1676 aan Hendrik Scholten, koopman en bewindhebber van de O.I. Compagnie, voor f 34.000.

Diens erfgenamen droegen in 1722 het huis weer over aan mr. Jacobus Trip. Jacobus liet alle trapgevels verwijderen. Het kasteel kreeg een strak uiterlijk.

Adrichem rond 1730 door Cornelis Pronk

Agatha Maria Pancras, sinds 1729 weduwe van Jacobus Trip hertrouwde met mr. Pieter Rendorp van Marquette. Zij verkochten het huis Adrichem in 1736 aan mr. Jonas Witsen. Zijn vrouw, Alberta Maria Pels, verkocht het huis na de dood van haar man aan George Clifford. Diens dochter, Hester Clifford, trouwde op 3 mei 1789 in Beverwijk met mr. Gijsbert Karel van Hogendorp. Na de dood van de beide ouders van zijn vrouw kwam het bezit in 1795 toe aan van Hogendorp. In 1805 probeerde hij het te verkopen maar toen dat niet lukte, bleef hij het huis bewonen. In 1809 vestigde hij zich in Den Haag, waar hij in 1834 overleed.

De sloop van het kasteel vond plaats in de jaren 1809-1812 op basis van een contract tussen Gijsbert Karel graaf van Hogendorp enerzijds en Christiaan Stumphius (makelaar te Beverwijk). Het contract werd gesloten op 'den huize van Adrichem te Wijk aan Duin' op 28 september 1809. Hieruit blijkt dat van Hogendorp bij zijn vertrek naar Den Haag de opdracht tot sloop heeft gegeven.

Uit 'het kapitaalboek' van de familie Hogendorp van ca. 1827 en aanwezig in het familiearchief van Hogendorp, blijkt dat de gronden hem nog voor het grootste deel of geheel toebehoorden. Ook 'de huismanswoning met stalling etc. genaamd Adrichem' gelegen in de Wijkerbroek 'belend ten Zuidoosten van de vijver van ' het gewezen heerenhuis' was toen nog in zijn bezit. Deze moet echter tussen 1825-1834 verkocht zijn. Op het terrein van de camping kan men heden ten dage nog de slotgracht zien met in de oever daarvan funderingsresten van het kasteel.

NB. Op 7 december 1813 werd Van Hogendorp de eerste minister van Buitenlandse zaken van het nieuwe Soeverein vorstendom der Verenigde Nederlanden en op 21 december 1813 werd hij door prins Willem Frederik benoemd in een commissie die tot doel had, een grondwet te ontwerpen op basis van de *Schets eener Constitutie*, die Van Hogendorp enkele jaren eerder had gemaakt. De grondwet is dus niet geschreven op kasteel Adrichem daar hij vanaf 1809 in Den Haag woonde en het kasteel in 1812 al was gesloopt. Wel is het waarschijnlijk dat de voorstudie (schets) en mogelijk een concept wel op het kasteel zijn geschreven. Het "Ontwerp van Staat" droeg oorspronkelijk de naam "Journal `d Adrichem".

NB. Er bestaat een hardnekkig misverstand met betrekking tot kasteel Adrichem. Eeuwenlang is aangenomen dat dit het 'kasteel' was dat door koning Karel Martel omstreeks het jaar 730 aan Willebrord geschonken was. Dit is een misvatting. Het bedoelde Adrichem van 730 lag in Velsen en heeft niets dan de naam gemeen met Adrichem dat in Wijk aan Duin (later gemeente Beverwijk) gelegen was. De schenking werd overigens aangeduid als de 'villa Adrichem' en niet als kasteel Adrichem.